

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

СЪДЪРЖАНИЕ

Увод	2
Въведение	6
<ul style="list-style-type: none">Информация за СПСПД ФИЦЕ-БългарияПроект „Професионален обмен“За метода Appreciative inquiryКакво прави една организация, работеща с бежанци, успешна?	<ul style="list-style-type: none">681220
Международни практики за работа с бежанци	23
<ul style="list-style-type: none">Международно сътрудничество в работата по случайЗаконодателствоСоциални, образователни и професионални възможности	<ul style="list-style-type: none">233033
Практики в България	37
<ul style="list-style-type: none">Междуинституционално сътрудничество в работата по случайПрактики за повишаване на информираносттаПрограма „Социално закаляване чрез преживяване и сътрудничество“Образователни услуги за деца бежанци	<ul style="list-style-type: none">38394246
Заключение	47
Източници на информация	48

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

УВОД

Кой би потърсил убежище далеч от родния си дом, от близките и приятелите си? Какво значи да си бягащ и търсец закрила? Отговорът бе даден нееднократно от хората, които работят в системата: никой не бяга от хубавото... Природни бедствия, войни, политически терор и насилие, икономически кризи, бедност и болести са основните причини за това да бягаш към неизвестното, но с надежда, че то е по-доброто.

Разбирането към хората, които са се подложили на тежки изпитания, свързани с пътувания и живот в лагери и приемни центрове, преминава през различни етапи: съжаление, съчувствие, подкрепа и партньорство. Това е добрият сценарий.

Но има и друг: неразбиране и неприемане, който е свързан с липса на съчувствие, с отхвърляне и неподкрепа.

Елена Великова, българска писателка от Бургас е посветила много свои стихотворения на бежанците, а ние ще представим на вашето внимание стихотворението, дало име на нейната стихосбирка.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междунституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

ПОЗНАВАШ ЛИ ЩАСТЛИВИ БЕЖАНЦИ

Познаваш ли щастливи бежанци?
Такива още в този свят не съществуват!
Поток от хора, болки и съдби
към ничия земя с телата си пътуват!

Преди и днес те все са бежанци,
наречани по ново емигранти,
оставили оттатък своите души,
нагърбили се с тонове страдания.

На тез несретници добри,
дори децата им са тъжни в игрите.
Смехът им даже смях е през сълзи,
когато любят и в любов се вричат.

Мечтаят да са птици в този свят,
в гнездото си да могат да се връщат.
С прекършени криле, дори да излетят,
дори с окови на нозе, но да се връщат.

Познаваш ли безгрижни бежанци
под чужда стряха с песен да заспиват?
Безгрижни ще са само техните души,
когато към отвъдното отиват.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

Тъй като целият проект „Професионален обмен“, финансиран от Европейски бежански фонд, е посветен на обмен на информация за добри практики за работа с бежанци, ще останем оптимистични и положителни, защото в цялото ни търсене на това какво „работи“ в работата с бежанците, се срещнахме с добри професионалисти от т.нар. „помагачи“ професии: адвокати, социални работници, психолози, полицаи, интервюисти, повечето от които бяха преминали през по-горе посочените етапи и бяха стигнали до разбирането.

Тези хора, които познават проблемите на търсещите закрила, ни се довериха и предадоха своя опит и интересни истории на нас, приемайки нашата цел, да подпомогнем положението на бежанците чрез представяне на знания в тази малка книжка. Благодарим на колегите от гр. Нова Загора, с. Асеновец, с. Любимец, с. Пъстрогор, гр. Свиленград, с. Бусманци и гр. София за техните разкази и участие в процеса на отсяване на кристалите на добрите практики. Специално внимание ни беше отделено и от колеги-те от Международна федерация на възпитателните общности ФИЦЕ-Интернационал, които също споделиха знания и опит, особено за работа с непридружени малолетни и непълнолетни деца и ни вдъхнаха вярата и куража да работим по темата.

Подходът, който използвахме по време на нашите срещи бе комплексен и системен: искахме да научим повече както за добрите практики в законодателството, междуинституционалното и международно сътрудничество в административното и юридическото решаване на трудни случаи, така и за възможностите за образование, професионално ориентиране, интегриране и подкрепа на бежанците в страната - домакин или страната по произход, при тяхното завръщане там.

Извадихме на повърхността не само знанията на професионалистите, но и техните чувства, мисли и мечти, което ни помогна да ги разбираме по-добре, а те да оценят своите постижения и да се зарадват на това, което са успели да помогнат в процеса на подкрепа.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

В края на нашите срещи с тях, забелязахме удовлетворение, но и гордост, че наистина помагат и разбират, както и по-голяма диалогичност между представителите на различните ведомства: Дирекции „Социално подпомагане“, Регистрационно-приемателни центрове, Домове за деца, лишени от родителски грижи, училища, общини, неправителствени организации. В края на всяко общо събитие се раждаха идеи за сътрудничество и взаимопомощ в името на решаването на по-тежки случаи.

Разбира се, често стигахме до безсилие да се борим с някоя точка в закона, ограничаваща наредба или липса на финансови средства. Но тогава се обединявахме, водени пак от този системен подход, че можем заедно, подкрепяйки се, да подобрим системата – ние неправителствените организации, осигурявайки информация и разработвайки проекти, за които да намерим финансиране, а те – професионалистите-практици, да участват в разработването на по-ефективни и хуманни форми на подкрепа, за да подпомагаме заедно процеса на подобряване на международните и българските практики за работа с бежанци и търсещи закрила.

За да помагаме заедно на хората, които са почукали на вратата ни и са поускали помощ.

За да станем по-компетентни и по-добри. И по-разбиращи, като хора, професионалисти и общество.

Екип на проект „Професионален обмен“:

Дашенка Кралева, Здрава Воденичарова, Наталия Михайлова

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

ВЪВЕДЕНИЕ

Информация за Сдружение за педагогическа и социална помощ за деца ФИЦЕ-България

Сдружение за педагогическа и социална помощ за деца /СПСПД/ **ФИЦЕ-България** е неправителствена организация, създадена през 2001 г.

ФИЦЕ-България обединява професионалисти в сферата на грижа за деца. В организацията доброволно членуват около 100 юридически и физически лица – общини, домове за деца, специални училища-интернати, възпитателни училища, неправителствени организации, възпитатели, социални работници, студенти, преподаватели.

ФИЦЕ-България е част от международната организация **ФИЦЕ-Интернационал - Международна федерация на възпитателните общности ФИЦЕ-Интер** (www.fice-inter.net), основана през 1948 г., за да подпомага децата-сираци от Втората световна война.

ФИЦЕ-Интер е със статут на консултант към ЮНЕСКО, УНИЦЕФ, ЕКОСОК и Съвета на Европа и има свои представителства в над 40 страни от Европа, Африка, Южна и Северна Америка. Общото ръководство - Федеративният съвет на тази федерация се формира от двама представители на всяка страна.

През 1997 г. страните членки на Съвета на Европа основават **ФИЦЕ-Европа**. **ФИЦЕ-Интер** се стреми да подобри живота на децата, които не могат да живеят със своите семейства.

ФИЦЕ-България:

- работи за защита правата на всички деца в България;
- работи за повишаване качеството на грижата за децата в риск;

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

- е активна организация, която търси, прилага и популяризира алтернативни модели за работа с деца в риск;
- спазва политически и религиозен неутралитет и се бори срещу всякакви форми на дискриминация;
- е проактивна, обществено отговорна организация;
- подкрепя обмяната на знания и опит в областта на педагогическата и социална помощ между членовете на организацията
- способства за подобряване на живота и работата със семейства на бежанци и търсещи закрила;
- търси комбинация между висококвалифицирани мениджъри от бизнеса и висококвалифицирани специалисти от сектора на социалните услуги, които работейки интензивно да достигнат до оптималната подкрепа на нуждаещи се групи от хора.

За постигане на целите си ФИЦЕ-България:

- създава методики и обучителни програми за реформиране на специализираните институции в страната;
- лобира за промени в законодателството, свързани с повишаването на благосъстоянието на децата в България;
- създава образователни, изследователски или други проекти, свързани с подкрепа на горепосочените целеви групи.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

ПРОЕКТ

“ПРОФЕСИОНАЛЕН ОБМЕН”

Проект „Професионален обмен“ е трети проект на ФИЦЕ–България по темата бежанци и търсещи закрила. Финансиран от Европейски бежански фонд.

В периода януари – юли 2012 г. ФИЦЕ–България реализира проектите „Подкрепа за адаптация и бъдеще“ и „Професионална подкрепа“.

Проект „Подкрепа за адаптация и бъдеще“ предостави директно индивидуални и групови социални и психологически консултации на бежанци и търсещи закрила (общо 56 мъже, жени, деца и непридружени малолетни непълнолетни), въз основа на проведен анализ на ситуацията и потребностите на целевата група.

По проекта бе създадена и разпространена „Програма за психологическо и социално консултиране на бежанци и търсещи закрила“. Програмата е изключително насочена към представяне на практически методи и техники за работа с бежанци от целевата група, съобразно техните специфични нужди.

Общата цел на проект „Професионална подкрепа“ е повишаване на професионалната компетентност на персонала от институции, чиято дейност е пряко свързана с въпросите на бежанците и търсещи закрила. След събиране, анализ и оценка на обучителните нужди, е разработена програма и проведени две обучения „Анализ на потребностите и планиране на работата в екип с бежанци и търсещи закрила“, в които участват общо 47 професионалисти.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

Проект “Професионален обмен” се реализира в периода октомври 2012 – юни 2013 г.

Какво искахме да постигнем или обща цел:

Повишаване на професионалната компетентност на специалисти, работещи с бежанци и търсещи закрила.

Специфични цели:

1. Идентифициране на успешни и ефективни практики за работа с бежанци и търсещи закрила
2. Обмен и разпространение на опит и информация

Какво планирахме да направим:

1. Проучване и описване на успешни и ефективни практики за работа с бежанци и търсещи закрила
2. Организиране и провеждане на работни семинари – срещи на различни професионални групи за обмен на информация
3. Организиране и провеждане на семинар за представяне на успешни практики
4. Издаване на сборник с практики за работа с целевата група

Кого включихме:

Целева група по проекта са персонала от различни институции и организации, имащ работна задача и дейност по осъществяване на услуги за бежанци и търсещи закрила. Това са основно работещи в Дирекции “Бюро по труда”, Дирекции „Социално подпомагане”, Общински служби „Жилищно настаняване и здравеопазване”, лични лекари, училища, неправителствени организации, работодатели на територията на София, Свиленград и Нова Загора.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

Персоналът на посочените институции може да се обедини в следните групи:

- Социални работници и експерти;
- Учители, директори и преподаватели;
- Лекарски и медицински персонал;
- Служители.

Какво направихме:

1. Беше разработен конкретен инструментариум за описание на успешни практики, модел за всички институции и организации. Той съдържа информация за мястото, целите, целевата група, постигнатите резултати. Осъществена бе връзка с представители на Отдел „Закрила на детето“, Дирекция „Социално подпомагане“, работодатели, Дирекция „Бюро по труда“, училища, лекари, които осъществяват работа с целевата група. Чрез модела за описване на добри практики бе предоставена възможност на всяка институция и организация да опише собствената си практика и да предложи такива на други организации.
2. Успоредно с това бяха проведени и описани практики на европейски организации, които имат опит при работа с бежанци и които да допълнят общата информация.
3. Бяха организирани и проведени 3 регионални тематични работни семинари – срещи в София, Свиленград и Нова Загора, на които професионалистите, работещи с бежанци, имаха възможност да представят дейността, спецификите ѝ, начина на работа и взаимодействие, специфичните особености при работата с бежанци, успешни и ефективни практики при работата с целевата група. Въз основа на описаните практики бяха определени и основните теми на работните семинари. Беше използвана специфична методика за фасилитиране на семинарите.

Основните теми, които се представиха и дискутираха бяха:

- Прилагане на ефективни подходи за работа по случай със

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

- семейства на бежанци и търсещи закрила;
 - Успешни практики за интегриране на децата в образователната система;
 - Образованието и трудовата заетост – условия за успешна интеграция;
 - Достъп до образование и трудова заетост за бежанци;
 - Достъп до здравеопазване.
1. Беше организиран и проведен семинар за участници от институции и организации, работещи с бежанци по отношение на защита на социално-икономическите им права. Бяха представени и обсъдени успешните практики, опитът на организациите, както и опит от европейски държави. Семинарът беше организиран като поредица от работни сесии и тематични групи за дискутиране на проблемите.
 2. Бяха селектирани успешните практики, обсъдени по време на семинарите, описани, подготвени за печат и отпечатани в сборник. Сборникът ще бъде разпространен сред професионалната общност, работеща с бежанци.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

ЗА МЕТОДА, ИЗПОЛЗВАН ЗА ФАСИЛИТИРАНЕ НА РАБОТНИ СЕМИНАРИ

Appreciative inquiry (AI) е метод за управление на организации, фасилитиране на срещи, провеждане на изследвания и оценки и подкрепа на екипно формиране, създаден от Дейвид Купърайдър през 80-те години на миналия век. Авторът изхожда от предпоставката, че модерните организации са твърде песимистични, критични и ориентирани към проблемите, че не обръщат голямо внимание на успехите си и не оценяват нещата, които не е необходимо да се коригират.

Appreciative inquiry се стреми да мобилизира неизползваните креативност и иновативност на организациите като пренасочи вниманието от решаването на проблеми към положителното проучване на успехите, които хората в организациите съхраняват. Крайната цел е да се създаде една нова позитивна перспектива на възможното в организациите, която да замести тази на ограниченията.

Проблемният подход доминира в развитието на консултативните процеси в продължение на десетилетия. Постепенно, обаче AI и свързаните с него техники на работа бързо набират скорост, вероятно поради това, че според практикуващите проблемният подход е демотивиращ в дългосрочен план.

Обикновено, когато започне търсенето на проблеми те се увеличават, постепенно хората и общностите започват да се чувстват неадекватни, дори безполезни. Това често води до отказ на хората да бъдат активни в решаването на проблемите и очакване за външна намеса.

Разрешаването на проблемите като подход принадлежи на “училището на мисълта”. Основните идеи на този подход произтичат от

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

разбирането, че развитието е линейно и има вътрешна логика, винаги има ясна причина за проблемите, условията са контролируеми и следователно при подходящи предпоставки те могат да станат трайни и стабилни. Всеки проблем може да бъде определен и съответно разрешен, човекът е господар на собствената си съдба. В AI естеството на развитието се разбира по-сложно, като процес на постоянна промяна. Това, което води до промяна не е лесно да се види, движещите сили за промяна не може да се претеглят и измерят. Ето защо AI е метод за анализ и оценка на както на процеса, така и на резултатите от промяната.

Според Дейвид Купърайдър AI е съвместно търсене на най-доброто в хората, техните организации, и света около тях. Методът включва систематичното откриване на това, което дава на една система „живот“, когато тя е най-ефективна и способна в икономически, екологически и човешки план. Той включва изкуството и практиката на задаването на въпроси, които засилват капацитета на системата да увеличи позитивния си потенциал. В процеса на проучване се мобилизират позитивните ресурси за промяна.

Този метод мобилизира запитвания чрез изработването на “безусловно положителен въпрос”. Професионалната намеса, въпросите при този метод дават път на въображението и иновациите; вместо отрицание, критика, и спираловидни диагнози, възниква откритие, мечта и дизайн. AI предполага, че всяка жива система притежава неизползвани, богати и вдъхновяващи положителни ресурси. Ако се отнесе това “положително ядро на промяната” директно към всяка ситуация изискваща промяна, внезапно най-невъзможните промени е възможно да се осъществят.

Моделът се основава на предположението, че чрез въпросите, които задаваме, хората ще са склонни да съсредоточат вниманието си в определена посока. Повечето други методи за фасилитиране и оценка на различни ситуации и предлагане на решения се основават на дефицитите, на търсене на проблемите. Обикновено въпросите,

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

които се задават са “Какви са проблемите?”, “Какво има?” или “Какво трябва да се поправи?”.

Вместо въпроса “Какъв е проблемът?”, AI приема алтернативен подход. От една страна се изхожда от предпоставката, че всяка организация и всеки човек в тази организация, има положителни аспекти, които могат да бъдат изградени открити и на тяхна основа да се направят планове за подобряване. Въпросите, които се задават са “Какво работи добре?”, “Какво е добре за това, което се прави в момента?”

Според някои изследователи прекаленото съсредоточаване върху проблемите и дефицитите всъщност може да доведе до влошаване на състоянието или до това да се постигне подобрение. От друга страна, AI твърди, че когато всички членове на организацията са мотивирани да разберат и приемат стойностните постижения, подобренията могат да се постигнат по-бързо и сигурно.

Този метод се използва при създаването на организационна стратегия за развитие и прилагане на организационни модели за постигане на екипно развитие, усъвършестване и повишване на ефективността на работата. Таблицата по-долу показва как основните разлики между този метод и традиционните такива:

Решаване на проблеми	Appreciative inquiry
Идентифициране на проблемите	Оценяване, снимка на положителен опит
Анализ на случая, ситуацията	Представа/мечта за това какво може да бъде
Анализиране на възможни решения	Ангажиране в диалог за това какво може да бъде
Планиране	Конкретни стъпки към това какво ще бъде

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

AI се опитва да използва такъв начин за задаване на въпроси, които предвиждат бъдещето с цел насърчаване на положителни взаимоотношения и изграждане на съществуващият потенциал на дадено лице, организация или ситуация. В този смисъл се използва цикъл от четири процеса, които се фокусират върху следното:

- DISCOVER / ОТКРИВАМ: Идентифициране на организационните процеси/практики/ модели, които работят добре;
- DREAM / МЕЧТА: Визиране на процеси/практики/модели, кои-то ще работят добре в бъдеще;
- DESIGN / ОПИСАНИЕ: Планиране и приоритизиране на процеси, които ще работят добре;
- DESTINY / СЪДБА: Изпълнение, конкретно планиране на предложени проект.

Методът включва:

- Съвместно търсене на най-доброто в хората, тяхната организация и на света около тях;
- Систематично откриване на това, което се дава система “живот” и тя е най-ефективна в икономически, екологичен и човешки аспект.

Изкуството и практиката на задаване на въпроси, които укрепват капацитета на системата за повишаване на положителен потенциал - “безусловно положителен въпрос” се основават на:

- Въображение и иновации;
- Откритие, мечта и дизайн;
- Предположението, че всяка жива система има неизползвани, богати и вдъхновяващи нагласи към положителното;
- Свързване на “ядрото на положителната промяна”, директно към намерението за промяна.

Четирите водещи принципа са:

- Изследване в “Изкуството на възможното”, в хипотезата, че организирането на живота трябва да започне с одобрението. С други думи, трябва да се научим да разбираме, че това, което

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

- притежаваме компенсират това, което не ни достига.
- Изследване в контекста на това, че трябва да използваме това, с което разполагаме целите, които искаме да постигнем.
 - Изследване в контекста – това, с което разполагаме трябва да бъде провокирано...тези цели трябва да ни вдъхновяват и да ни карат да работим за тяхното осъществяване
 - Изследването на човешкия потенциал да се сомоорганизира трябва да се основава на сътрудничество – трябва да разберем, че се нуждаем един от друг, за да постигнем систематична промяна.

Двата основни модела на метода са:

4-D Модел	4-I Модел
Discover/откривам	Inquire/изследвам
Dream/мечтая	Imagine/представям си
Design/проектирам	Innovate/иновативност
Destiny/съдба	Implement/изпълнявам

Използването на този метод за целите на настоящия проект се обосновава от това, че:

- се работи с различни професионални групи участници, които знаят малко един за друг или за програмата, която се анализира;
- промяната трябва да се ускори възможно в най-кратки срокове;
- диалогът е решаващ за развитието на практиките;
- налице е желание да изгради общност на практиката;
- важно е да се увеличи подкрепата за анализа и евентуално, програмата/практиката да бъде оценена.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

За настоящото издание

Сборникът е насочен към професионалистите, работещи с бежанци и търсещи закрила в България и цели повишаване на техните знания, умения и информираност. Индиректната цел е подобряването на тяхната работа и подобряване на положението на бежанците в България.

Повече поглед върху ефективността

В областта на работата с бежанци и търсещи закрила съществува потребност от информация за методите/интервенциите, които се използват за подкрепа на деца и възрастни. Освен това пред професионалистите, политиците и финансистите стои въпроса: Кои са добрите методи/интервенции? Кое работи и кое не? Целта на създаване на базата данни е да се подредят и огласят знанията, информацията за ефективността на методите и те да се предложат на професионалистите, политиците и финансистите, които ще могат да сравнят ефективните с тези, които се използват на различни места и да ги подобрят или обновят.

Чрез широката мрежа от партньори, с които работи ФИЦЕ-България, ще предложим информация за добри практики, прилагани както в България, така и в чужбина, свързани със законодателството, междуинституционалното и международно сътрудничество в административното и юридическото решаване на трудни случаи, възможностите за образование, професионално ориентиране, интегриране и подкрепа на бежанците в страната-домакин или страната по произход, при тяхното завръщане там.

Вдъхновени от новостите

Целта на настоящия сборник не е да се даде сигнал, че само тези, които са признати и публикувани там, трябва да бъдат финансирани или, че са единствените ефективни. Знанията за това кое работи

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

или не работи не могат да бъдат достатъчни за цялостна оценка на интервенцията.

В базата данни се публикува информация само за изпитани в практиката интервенции с трудни целеви групи, за които професионалистите дават положителни оценки. Целта на публикуването и поддръжането на интервенциите е да се представят вдъхновяващи примери на методи, които дават добри резултати в практиката.

Ефективна работа в практиката

Базата данни е предназначена като принос към развиването на „практики, базирани на доказателства“ в областта на системата за работа с бежанци и търсещи закрила. За да работят ефективно обаче, не е достатъчно само тяхното описание. Други важни части например са: знания какво работи, да се направят ясни и детайлите, измерване на ефективността и професионализиране. При желание да знаете повече подробности за всяка практика, бихме могли да ви свържем със съответните организации, институции, колеги, които са споделили съответния опит.

Запазване на личната информация

Цялата персонална информация на хората по отношение на техните имена, страни по произход или конкретни данни, е запазена и погменена в публикацията с цел запазване на личните данни.

Ползван опит

Опитът, който се споделя е реален и съществуващ, обобщен от експертите и допълнен от професионалистите от системата за работа с бежанци и търсещи закрила.

По отношение на подхода за описване и поддръжане на практиките, е използван опита на Нидерландския институт за младе-

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междунституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

жма (Netherlands Youth Institute - <http://www.nji.nl/>), дългогодишен партньор на Сдружение за педагогическа и социална помощ за деца ФИЦЕ-България, прилаган в техния „Център за знания“, в който се описват, споделят и оценят добри практики в работата с деца и младежи в Холандия.

Тъй като в България това е първият опит да се съберат и опишат добри практики (интервенции), ще избягваме сравнението между тях или тяхното класиране по ефективност. Това ще бъде задача в бъдещето, когато се натрупа достатъчно информация и опит по темата.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

КАКВО ПРАВИ ЕДНА ОРГАНИЗАЦИЯ, РАБОТЕЩА ДИРЕКТНО С БЕЖАНЦИ, УСПЕШНА?

(част от Доклад от „Организиране и провеждане на проучване на ситуацията на уязвими групи, търсещи международна закрила и бежанци, по проект „Подкрепа за адаптация и бъдеще“, Договор BG ERF 2010/10-D1.01-6674/29.12.2011»)

България има добър закон за правата на хората, търсещи убежище в страната, но проблемът е, че твърде малко хора попадат под неговия обхват заради изключително сложните процедури, които гарантират такъв статут. В него статута, правата и задълженията на бежанците и търсещите закрила са изчерпателно регламентирани, но заради вътрешните си неуредици България се оказва една от най-нетолерантните държави членки по отношение на уязвими хора, които търсят закрила тук, за което говорят и редицата дела в Европейския съд по правата на човека срещу страната.

Като цяло се смята, че броят на търсещите и получилите статут по настоящем е в размер, който позволява на българската държава да поеме чуждестранните граждани и да им окаже първоначална подкрепа въпреки ограничения капацитет на ДАБ. Тъй като потокът е сравнително малък, присъствието на бежанците остава извън вниманието на широката общественост и техните проблеми се дискутират предимно в тесните кръгове на организации, които директно се занимават с тази целева група.

Ето защо, както показват и доклади на ВКБООН и Фондация „Отворено общество“, страната трябва да извърви дълъг път, за да може да осигури адекватна грижа за хората, потърсили закрила тук. Опитът

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

на западните държави при работа с търсещи закрила и бежанци се счита за основен ориентир, когато се оценяват практиките в България. Страните-образци са тези, които имат силен поток от търсещи закрила, големи бюджети за разработване на програми в помощ на тези групи и в повече опит при създаване на успешни политики.

Сравнението с тези държави показва, че в страната в момента неправителствения сектор е недостатъчно развит, за да посрещне нуждите на търсещите статут и бежанците. Според експертите, добре развитият неправителствен сектор в западните държави поема много от дейностите по подкрепа на бежанските общности и така подпомага държавните структури.

Друго ограничение, което експертите виждат в България в сравнение със западните държави, е че в страната традиционно липсват религиозни организации (с изключение на Каритас), които да иницират благотворителни кампании и да действат като „спасителна мрежа”, в случаите, в които уязвимите групи от бежанци и търсещи закрила срещат непреодолими трудности, като намиране на жилище, при сериозни здравословни проблеми или психологически трудности.

И все пак, какво прави една организация успешна в директната работа с тези групи? Първото условие е да има необходимия финансов ресурс, с който да обезпечава дейността си и директно да подкрепя уязвимите групи от бежанци. Такава организация познава спецификата на различните бежански общности според страната им на произход, техните културни особености и се ползва с тяхното доверие.

Според представителите на организации, работещи директно с бежанци и търсещи закрила, директният досег с тези групи е единствения начин да се натрупа опит и да се отсеят успешните практики на работа. Успешната организация, работеща в подкрепа на тази целева група, въвежда политики, които се радват на приемственост и се развиват във времето.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

Според доклад на ВКБООН, интеграционните политики могат да бъдат ефективни единствено, ако се основават върху партньорски взаимоотношения между организацияте, които ги изпълняват. В този смисъл, една успешна организация успява да съгласува взаимоотношенията и да поддържа диалог между всички основни заинтересовани, участващи във фазите на приемането на търсещите убежище и интеграцията на бежанците, както и в осигуряването на основните социални и общностни услуги.

Според експерти, успешната организация е тази, която успява позитивно на повлияе на интеграционните процеси, работи директно с търсещите закрила и бежанците, като им оказва нужното съдействие за подобряване на ключови аспекти от живота (като жилищно настаняване, здравеопазване и др.).

Най-ефективният подход е индивидуалната директна подкрепа, при която всеки един отделен случай се разглежда отделно и се работи гъвкаво в подкрепа на всеки реципиент.

За различните групи, спецификите на тази директна работа е различна. Директната помощ обаче най-често се очаква да бъде чисто материална и финансова, така че да може да адресира най-належащите битови и здравословни проблеми на изследваната група. В този смисъл, интервенции като психологическо консултиране и изграждане на умения за по-адаптивно и самостоятелно справяне в новата среда се считат за важни, но второстепенни в сравнение с останалите проблеми, които застрашават физическото оцеляване на бежанците.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

МЕЖДУНАРОДНИ ПРАКТИКИ

1. Международно сътрудничество в работата по случаи

Международните социални служби - МСС (<http://www.iss-ssi.org>) е фондация, която има представителства в държави по цял свят. Там където няма организации, които да представляват МСС, има кореспонденти, които работят по случаи на деца, жертви на трафик или малолетни или непълнолетни непридружени бежанци.

В този сборник ще представим работа по няколко случая и проекта, в които международното сътрудничество и информация са били решаващи за съдбите на непридружени деца или младежи. Ще ви представим изведени принципите на работа и подходите към работата по случаите на МСС, в които сме убедени и се присъединяваме.

В представянето сме използвали материали, публикувани в специалното издание на бюлетина на МСС и интервю с ръководството на Швейцарската централа на организацията.

1.1. Непридружените малолетни и непълнолетни са също деца без родителска грижа.

ИСТОРИЯТА НА ДОРИН

Дорин е намерен от полицията, спящ на автогарата. Той е млад възрастен и няма никакви легитимационни документи. Настанен е в специализиран център за грижа за млади хора, които са пристигнали в страната. Дорин разказва на възпитателите, че вече една година живее в страната-домакин и е на 14 години.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

Дорин е едно от осемте деца в семейство със сериозни финансови затруднения. Когато е на десет години го убеждават, че трябва да остане за кратко време в друго семейство. Той обаче се чувства като пленник, защото семейството го принуждава да краде. Момчето е заловено от полицията и настанено в изправително заведение. След неговото освобождаване групата на крадците се опитва да го върне в своя кръг. Тогава Дорин решава да напусне страната заедно със свой приятел.

Двете момчета пристигат в страната-домакин и започват да пътуват, търсейки нормална работа, но работодателите, разбирайки, че те нямат документи за самоличност им плащат малко и ги отпращат, страхувайки се от закона. Дорин е периодично арестуван и настаняван в различни институции. Той използва различни псевдоними и успява да избяга от тези центрове.

В настоящия център, Дорин обяснява на социалните работници, че не може да чете и да пише, затова е дошъл в страната-домакин, за да ходи на училище, а после да се върне за да помогне на семейството си. МСС е помолена да намери и осъществи контакт със семейството на момчето и да изготви социален доклад относно настоящата ситуация и техните надежди и планове за бъдещето на Дорин.

Когато социалният работник се среща със семейството, майката работи в чужбина и се връща веднъж на няколко месеца в къщи. Една от по-големите сестри на Дорин потвърждава, че той е взет от група крадци и принуждаван да краде. Тя разказа, че по това време момчето е било бито и насилвано да извършва тези криминални деяния. Сестрата споделя, че момчето е добре дошло обратно в къщи и тя му се обажда по телефона периодично, обаче той е казвал, че няма да се върне в къщи, поради тежката житейска ситуация на семейството. Сестрата потвърждава, че семейството е било на косъм да бъде изгонено от жилището поради големите дългове, които има.

Дорин остава в системата за грижа на страната-домакин и получава

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

непрекъсната професионална подкрепа, за да се справи с многобройните си проблеми – резултат от неговото минало.

Представяме този случай като добра практика, в която може да се акцентира на три много важни момента:

1. Участието на клиента – непридружен непълнолетен младеж - във вземането на решение относно неговото бъдеще;
2. Създаването на доверие между клиента и професионалистите за изясняването на ситуацията;
3. Получаване на информация от страната по произход за миналото и настоящата ситуация на семейството на клиента и възможностите за връщане.

Повод за размисъл:

1. *Включваме ли малолетните или непълнолетни деца или младежи в процеса на вземане на решение за тяхното бъдеще и как би могло да се случи това?*
2. *Стои ли като приоритет изкраждането на връзка на доверие между клиент – професионалист, за да сме сигурни, че информацията е достоверна? Как можем да организираме и подкрепим процеса на изграждане на доверие?*
3. *Разполагаме ли с информация от страната по произход, която да ни помогне за вземане на решение? Какви начини можем да ползваме за получаване на такава?*
4. *Работим ли с други международни организации, които могат да ни помогнат в събирането на информация?*

1.2. Първоначалното проучване и грижа за последващи подходи и производство

Международни социални служби - Италия често помагат – чрез своя местен клон или служители – в процеса на първоначалното проучване и изясняване на ситуацията на семейството на непридружените малолетни или непълнолетни в страната по произход. Събраната информация по време на първоначалното оценяване и грижа за дете-

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

то при неговото пристигане в Италия е водеща за по-нататъшното планиране и развитие на случая. Тази информация може би е ключова за възстановяване на контактите със семейството.

Например, Александър напуска своята страна след като двамата му родители умират. Той идва нелегално до Италия, убеден че неговите чичовци ще му предложат подкрепа. Въпреки това, чичото, който има други идеи, различни от тези на Александър, го настанява в Приемателен център за непридружени малолетни и непълнолетни.

По време на първото настаняване, се доказва, че детето има психологически проблеми, произтичащи от неговата семейна история и има проблеми с комуникацията. Детето често се изолира от останалите. След идентифицирането на тези особености, му се предлагат разговори с психолог, по време на които той споделя, че не желае да остава в центъра, а иска да се върне в страната си по произход. На базата на информацията, събрана по време на оценката, МСС - Италия се опитва да оцени семейната ситуация, която е свързана с важни въпроси, касаещи психологическото състояние на детето и възможностите за настаняване в приемателен център.

Повод за размисъл:

1. *Информацията, събрана по време на първоначалното оценяване и грижа за детето, при неговото пристигане в страната домакин е водеща.*
2. *Тази информация е ключова за възстановяване на контакта със семейството и разбирането на желанието на децата и техните семейства.*
3. *Често непридружените деца идват с представа, че близки или роднини, които живеят в страната-домакин, ще се грижат за тях, но това се оказва илюзия.*
4. *Имаме ли възможност и събираме ли достатъчно базова информация?*

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

1.3. Най-добрият интерес на детето

СЛУЧАЯТ НА РОЗИ

Рози е от Бангладеш. Пристига в Италия на 12 г. на спортно събитие. По време на престоя, майка ѝ я свързва с техен съгражданин, който може да поеме грижата за нея в Италия. Той не поема ангажимента и завежда детето в полицията. По-късно са уведомени и съдебните власти. Последните настаняват момичето в Приемателен център за малолетни и непълнолетни. Многократно и настоятелно Роза изразява своето желание да се завърне в страната си по произход, въпреки трудната ситуация в семейството ѝ: смъртта на баща ѝ и съвместното живеене на майка ѝ с бъдещ съпруг.

В този момент, Комитетът за малолетни и непълнолетни чужденци отправя запитване към МСС-Италия за осъществяване на проучване и оценка на семейната среда с цел планиране на бъдещи действия. Докладът се позовава на информацията от семейството и училището на Роза. Заключение е, че семейството на Роза няма възможност да полага адекватна подкрепа и грижа за детето.

При завръщането на Роза в Бангладеш, МСС-Италия продължава да работи по случая и предоставя подкрепа и в страната по произход. Служителят на ММС в Бангладеш продължава да следи развитието на случая, да съдейства на място и да подава информация в Италия.

На каква база е най-добре да решим какви постоянни мерки за закрила са необходими за непридружените малолетни или непълнолетни?

„Определянето какво е в най-добър интерес на детето изисква ясна и цялостна оценка на идентичността на детето, включително неговата или нейната националност, детство, етика, култура и езикова история, а така също ѝ потребностите му от закрила и подкрепа.“ Тази препоръка от Комитета по правата на децата, в основни линии е коментар по отношение на работата с непридружени малолетни и непълнолетни и е съобразена с принципа за най-добрият интерес на детето, в случая да се създаде дългосрочен жизнен проект за детето.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

Този момент настъпва, след предприемането на първите мерки по закрила.

При работата с непридружени малолетни и непълнолетни трябва да се имат предвид фундаменталните принципи за закрила на децата, и те да бъдат адаптирани към по-специфичните им потребности. Това включва и събиране на информация, отнасяща се до детето и неговото семейство, социалните условия в страната по произход.

Определяне на жизнения проект на непридружените малолетни и непълнолетни: Принцип на уважението и участието.

В процеса на оценка и планиране на действия по отношение живота на детето е от изключително значение грижата за неговото психологическо състояние и осигуряване на сигурна среда и превенция на стрес. Тук от съществено значение е и осигуряването на обмен на информация между компетентните органи от различните държави, имащи отношение към случая. Създаването на международна мрежа за координация на граждански, юридически и административни системи е предпоставка и гаранция за зачитане и уважение на личността, интереса и житейските перспективи на децата.

Планирането на живота на непридружения малолетен или непълнолетен става само с негово участие. Децата трябва да имат възможност и да бъдат предразположени свободно да участват в процеса на планиране и да изразяват свободно своето мнение, както и да получат усещането, че са чути от професионалистите. В този смисъл е много важно професионалистите да бъдат добре подготвени и обучени как да използват специфични техники и подходи за насърчаване участието на детето и уважаване на детската личност.

Определяне на жизнения проект на непридружените малолетни и непълнолетни: Информация, която трябва да бъде събрана

Първата задача на професионалистите, когато се срещнат с непри-

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

дружено дете, е да съберат възможно най-обективна информация от него, както и от компетентните органи, имащи отношение по случая, на базата на която да изготвят писмен доклад. Информацията е важно да бъде валидизирана.

Например според информацията на МСС-САЩ писменият доклад трябва съдържа следните теми и области: ситуация на семейството на детето, намеренията на семейството по отношение планирането на живота на детето, причина за раздялата: нивото на сигурност на детето в неговата страна по произход (социално-икономически характеристики, рискове от експлоатация, военни конфликти, природни бедствия); възможности за алтернативна грижа в страната по произход, и т.н.

В Работата по случая на детето трябва да се има предвид и продължителността на престой на детето в приемащата страна, степента на неговото интегриране, неговата юридическа, медицинска и психологическа ситуация и неговите желания.

Определяне на жизнения проект на непридружения малолетен или непълнолетен: възможности

Възможностите за развитие на случая са различни: връщане на детето в биологичното му семейство или в заместващо такова в неговата страна по произход; интегриране на детето в приемащата страна, заедно с членовете на неговото заместващо или биологично семейство; настаняване в приемно семейство; настаняване в институция или ползване на социални услуги.

Изборът на мерки за закрила трябва да се определя от възможностите за продължаване на образованието на детето и осигуряването на подходяща за него етническа, религиозна, културна и езикова среда. Препоръчително е да се вземе предвид степента на роднинските връзки между детето и включените в случая членове на семейството.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

Повод за размисъл:

1. Отново: участва ли нашият клиент, дори и дете, в определяне на неговия жизнен проект? Спазва ли се принципа на уважението? Какво пречи или помага в практически, оперативен или чисто човешки план? Какво помага или би помогнало?
2. Отново: на базата на достатъчно информация ли се взима решение относно живота на детето? Какви са административните пречки за това?
3. Какви са възможностите за бъдещето на непродружените деца?

2. Законодателство

Правилник за здравно осигуряване на лицата, търсещите убежище, Кралство Нидерландия

Търсещите убежище, които са настанени в Централната агенция за търсещи убежище (Centraal Orgaan orvang asielzoekers COA) имат подобен на всеки друг нидерландски гражданин, достъп до здравеопазване: те могат да ползват услугите на личен лекар, акушерка или болница. Здравният пакет, на който те имат право, според Правилника за здравно осигуряване на лицата, търсещите убежище е подобен на този, регламентиран в Закона за здравното осигуряване.

Правилникът урежда всички въпроси, свързани със заплащането и осигуряване на здравни грижи и услуги за лицата, търсещи закрила на територията на Кралство Нидерландия. Документът е написан на достъпен и ясен език, като графичното му оформление помага да бъде разбран и да не се допусне пропускане на важна информация - най-важните права или ограничения са представени в червен цвят и отбелязани с удивителен знак.

Той съдържа практическа информация и условия за ползването на услугите. Влязал е в сила през 2009 г., но от тогава е претърпял промени, включително последните от януари 2013 г.

Правилникът започва с указания как може да бъде четен по-лесно,

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

като ориентира читателите (лицата, търсещите убежище и всички заинтересовани специалисти, които работят с тях) в темите, които се разглеждат. А именно:

- Правилник за здравно осигуряване на лицата, търсещите убежище;
- Контакти – на кого можете да пишете, да се обадите или да посетите;
- Към кой доставчик на услуги можете да се обърнете;
- Трябва ли ви специално разрешение за да отидете на лекар;
- Трябва ви справка - какво е това и към кого да се обърнете;
- Кои поема разходите;
- Етичен кодекс, свързан с личните данни;
- Преглед на изискванията и ползите.

Към Правилника има и приложения, които съдържат различни документи, формуляри и допълнителна информация, като например списък на хроничните заболявания, които улесняват ползването на услугите.

В Правилника има и речник, който съдържа съкращения на наименованията на закони, служби и агенции, както и различни кодове на услуги, до които може да се наложи лицата, търсещи убежище да използват и разбират.

Важни моменти и особености:

- Съществува телефонна линия, която се обслужва от Здравен център за бежанци, на която могат да бъдат задавани всякакви въпроси, свързани със здравните грижи: от услугите, на които всеки има право, до конкретен съвет по здравен въпрос или записване на час за общопрактикуващ лекар или специалист.
- Всеки търсещ закрила или бежанец има лице за контакти, към което се обръща по всички въпроси, свързани не само със здравеопазването, но и с други услуги.
- По азбучен ред са изредени всички грижи, техният специален код и описание, на които имат право търсещите убежище.
- В Нидерландия определени общопрактикуващи лекари или специа-

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

листи имат договор със специално административно звено към Централната агенция за търсещите убежище. Ако лекарят няма такъв договор - помощта се заплаща.

- За да ползва медицинска помощ, търсещият закрила не се нуждае от специално разрешение. Съществуват обаче определени услуги – скъпи операции, специални услуги за хора с увреждания, личен асистент или транспорт, за които се предвижда определена процедура и се изискват някои документи или справки. На тези въпроси може да се получи отговор от лицето за контакти Централната агенция.
- Когато търсец закрила ползва такси за да стигне до болницата, а има право на организиран транспорт, поради някаква здравословна причина/увреждане, разходите му се възстановяват.
- Всяко лице има Здравна книжка, която удостоверява правото му да ползва здравни услуги.
- Правилникът съдържа информация за начина, по който се ползват личните данни на лицата, намалени или безплатни лекарствата.
- Правилникът има част с практически съвети относно видовете услуги, на които имат право лицата, търсещи закрила, както и по кой закон е уредено това; какви са правата по услуги и при какви обстоятелства не могат да се ползват; собственият принос или заплащане на определени услуги; здравни услуги в чужбина; специфични услуги (за хора с увреждания, на диети, изследване на наследствени/генетични заболявания, ерготерапия, психиатрична помощ и физиотерапия, психологическа подкрепа и терапия, стационарна помощ и лекарствени средства, пластична хирургия, помощ при онкологични заболявания, искане на втора лекарска експертиза, зъбolenение, трансплантация, кръвопреливане).

Повод за размисъл:

1. *Има ли документи, предназначени за хора, които говорят и разбират трудно български или английски език, които биха могли да бъдат подобрени и преписани?*
2. *Има ли такива, които не са създадени, а биха отговорили на често задавани въпроси от бежанците? Как бихме могли да инициираме тяхното създаване?*

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

3. Социални, образователни и професионални възможности

3.1. Център за помощ за бежанци и служби по миграция, Берлин, Германия

Както всяка страна и България предлага различни образователни и интеграционни възможности за бежанците. Представяме ви немски опит в областта на образованието и интеграцията, поради традиционно богатия опит на Германия в тази дейност.

Център за помощ за бежанци и служби по миграция „Да се справим“ работи в областта на психо-социалната работа с бежанци и емигранти в Берлин, сертифициран от немската агенция за продължаващо обучение.

Центърът предлага образователни и квалификационни услуги, както и посредничество за намиране и започване на работа:

- Квалификация по специалност „асистент-санитар“ и съответната образователна подготовка за това;
- Курс за развиване на умения за интеграция в местната общност;
- Курс по немски език с професионална квалификация за „продавач-консултант“;
- Образователен курс за санитарни, продавачки, предприемачи в областта на търговията, секретари, рецепционисти и др.;
- Образователен курс за социални асистенти.

Професионално училище за социални асистенти „Вивантес“ към Център за помощ за бежанци и служби по миграция, Берлин.

Професионалното училище за социални асистенти предлага държавно признато двугодишно образование за професия социален асистент. В програмата са обхванати 2720 студенти, които получават възможност след приключването на образованието си да получат образователна степен Средно специално образование .

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

Предимства на обучението:

- Обучение по немски език;
- Базисни знания, свързани със здравна култура;
- Общообразователни знания.

След приключване на обучението има възможност да се продължи с допълнителна квалификация по специалности „санитар“ или „помощник медицинска сестра“, което е медицинско образование и дава възможност за директна работа в практиката.

Учебната програма включва теоретично образование - 780 часа общообразователна подготовка и 1020 часа професионална подготовка, свързана със специалността и практика - 920 часа.

Цел на обучението:

Обучаемите трябва да получат основните ключови компетенции за работа и обгрижване на хора с увреждания: млади и възрастни, както и на възрастни, които не могат да се справят сами в ежедневието.

Социалните асистенти, които са издържали изпита за държавно-призната диплома, получават възможност да работят в областта на здравеопазването (например при храненето, раздвижването и основните хигиенни грижи), грижата за домакинството (пазаруване и готвене) и консултиране по различни въпроси, свързани с организиране на ежедневието. Друга област, в която асистентите помагат е организирането и провеждането на дейности в свободното време на клиентите/пациентите.

Документите за кандидатстване са:

- Писмено заявление;
- Пълна автобиография;
- Информация за последните работни места;
- Удостоверение за завършено образование;
- Решения на Комисията по образование в Берлин, за признаване и приравняване на дипломата, ако образованието е завършено в чужбина;

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

- Удостоверение или сертификат за завършен практикум, ако има такъв;
- Документ за допълнителна квалификация, ако има такава;
- Документи за държавна, военна или доброволна служба.

Социално-педагогически дейности

Социално-педагогическите проекти са ориентирани към специфичните потребности на бежанците. Те получават специфично индивидуално консултиране и социално-педагогически услуги в група. Оказва се помощ при справяне с новите предизвикателства и адаптирането им към обществото, както и подкрепа за упражняване на техните права в различните институции и служби.

Акцентите в социално-педагогическите дейности са:

- Социална интеграция;
- Грижи за здравето;
- Превенция на насилието;
- Подкрепа на межкултурната идентичност, както в личен, така и в обществен план.

Социално-педагогическата работа е едно допълнение към психотерапевтичната помощ, езиковия курс и професионалната квалификация.

Работа, свързана с културата

Организиран се и театрални и филмови проекти, в които се разиграват истински истории от живота на бежанците и търсещите закрила, както и се третират злободневни проблеми от техния живот в Германия.

Курсове по интеграция

В рамките на курсовете по интеграция се провеждат и курсове по ограмотояване, които включват 1200 занимания по писане и 45 зани-

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

мания по ориентиране. Работата на компютър е интегрирана в часовете. За бързо напредващите има възможност за съкращаване на обучението. В интеграционните курсове участниците могат да подобрят своя немски език, така че да се справят във всички ежедневни ситуации. Те завършват след 600 часа с диплома DTZ (Deutschtest für Zuwanderer) A2/B1 ab. Награждащите курсове са насочени към участниците, които живеят от дълго време в Германия, обаче не са посещавали структуриран курс по Немски език, поради което говорят немски на много ниско ниво.

Продължителността е 900 часа. За младежи и млади хора до 27 години, които повече не подлежат на задължително образование и не са включени в никакъв курс или обучение. Центърът предлага специален интеграционен курс за младежи. Чрез знания за езика и различни упораждения, младежите се въвеждат в света на професиите и получават знания за бизнес отношенията. Курсът е път към започването на професионално обучение или квалификация. Продължителността е 900 часа.

В края на всеки интеграционен курс се провежда Курс по ориентиране с продължителност 45 часа, който завършва с тест.

Повод за размисъл:

1. *Предлаганото професионално образование за бежанци дава ли възможност за последваща реализация на пазара на труда? Можем ли да се подобрим или разширим и как?*
2. *Как се използва капацитета на бежанците с висше образование и дали е възможно да бъдат включени в образователния процес на техните сънародници?*

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

ПРАКТИКИ В БЪЛГАРИЯ

Сдружение за педагогическа и социална помощ за деца ФИЦЕ-България вече над 10 години обединява професионалисти и организации, да работят активно за подобряване качеството на живот на децата в България.

В представянето на „добрите“ български практики акцентът ще бъде върху практики и случаи за работа с деца бежанци и непридружени малолетни и непълнолетни търсеци закрила.

Работните семинари по проекта дадоха възможност на представители на различни институции да споделят опит, успешни случаи и практики, предизвикателства и трудности, както и да дадат своите препоръки по отношение на това кое трябва да се промени или подобри в работата с целевата група. През историите на различни случаи успешно се изведоха успешни практики, основно с деца, които показват ефективно междуинституционално сътрудничество, зачитане на индивидуалните нужди и културните различия на личността.

Основните препоръки, около които се обединиха участниците по време на работните семинари са по отношение необходимостта от:

- Действащи услуги за работа с деца – дневни центрове, ателиета, в които да се предлагат различни дейности и занимания, където децата да имат възможност да сменят средата (да бъде различна от Центровете, в които са настанени), да формират и надграждат социални умения, да общуват с различни хора.
- Повишаване на информираността на обществото с цел по-бърза

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

- и ефективна интеграция на бежанците и търсещи закрила.
- Предоставяне на психологически и социални консултации – групови и индивидуални.
- Специализирано обучение на специлистите работещи с целевата група – учители, лекари, социални работници и др. с цел овладяване на специфични знания умения за особеностите на бежанците.
- Преводачи с редки езици за улесняване на комуникацията с бежанците, както и повишаване на достоверността на информацията.
- Организиране и провеждане освен на курсове по български език, курсове по различни социални умения, както и професионално ориентирани такива.
- Включване на децата в социални дейности и активности в естествена среда за по-бързо и лесно усвояване на български език.
- Гъвкаво финансиране на интеграционните дейности.
- Извършване на законодателни промени, свързани с настояителството и попечителството на непридружени малолетни и непълнолетни търсещи закрила.

1. Междуинституционално сътрудничество в работата по случай

Историята на 4 деца от холандски произход

На граничен пункт са задържани 4 деца от холандски произход на 3, 4, 7 и 15 години. Дирекция „Социално подпомагане“ веднага реагира и пристига на пункта. Констатирано е, че децата са пътували с двамата си родители, които обаче са обявени за международно издирване от холандските власти, с цел арест и екстрадация възможно най-скоро. В Холандия децата са били настанени в институция, от която са отведени без позволение, от своите родители.

Родителите са задържани за 24 часа, а децата са транспортирани до гр. Свиленград, поставени са под полицейска закрила, нахранени и облечени са и им осигурено безопасно място за нощуване. Желанието на родителите и на самите деца ете да не бъдат разделяни, но поради липса на толкова свободни места в Пловдив, Бургас и Стара Загора,

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

гвете по-малки деца са настанени в Дом за деца от 0 до 3 г., а по-големите в Дом за деца.

По случаят бързо са взети мерки – подаден е сигнал до Холандско посолство, за да се реагира бързо за връщане на децата по съответния ред в Холандия. Осъществена е бърза и адекватна комуникация между Дирекция „Социално подпомагане“, Свиленград, Дирекция „Социално подпомагане“, гр. София – район Младост, Дирекция „Международно сътрудничество“ на МВР, Агенция „Социално подпомагане“ – Отдел „Деятности и мерки за закрила на детето“, Държавна агенция за закрила на детето и Посолството на Холандия. Благодарение на ефективното междуинституционално сътрудничество са предприети и извършени бързи и адекватни действия, благодарение на които за по-малко от 76 часа, след постъпването на първоначалния сигнал, децата са предадени на холандските власти на летище София.

Повод за размисъл:

1. *Необходимостта от институционално сътрудничество и кои са добрите механизми за неговото осъществяване?*
2. *Доколко са целенасочени и координирани действията, и мерките на всички институции, които участват в разрешаването на случаите?*

2. Практики за повишаване информираността на местната общност на приемащата страна

Бежанско-мигрантската служба на Български червен кръст. Службата е създадена през 1997 г. в подкрепа на интеграцията на бежанците в България. Понастоящем, службата реализира проект за социална медиация. По проекта са обучени 10 човека от представители на различни бежански общности, чиято задача е да повишават информираността им по отношение на реда за ползването на различни услуги (правна помощ, социално подпомагане, здравни и образователни услуги); подпомагат търсещите статут реално да ползват тези услуги, да комуникират с различни държавни институции и неправителствени организации.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

Наред с програмата за социална медиация, БМС дава консултации по въпроси, касаещи живота и правата на бежанците в България, социално ориентиране, съдействие за намиране на работа и осигуряване на достъп до медицински услуги, осигуряване на финансова помощ за наемане и издръжка на квартира за бежанците, включени в Националната програма за интеграция на бежанци, подпомагане образованието на децата чрез допълнително обучение по български език. БМС предоставя и хуманитарна помощ, храна, дрехи, лекарства, и др.

„Училище по толерантност“

„Училище по толерантност“, „открит урок по толерантност“ или „връстници помагат на връстници“ е програма, провокирана и създадена от нуждата от изграждане и затвърждаване на младото поколение в толерантност, разбиране и приемане на различията. Веднъж месечно, в различни училища, в часа на класния ръководител, ученици от гимназиалните класове (14 – 18 г.) получават информация по теми, касаещи какво е бежанец и търсец убежище, разликата с нелегалните емигранти, представяне на основните страни по произход – техните нрави, обичаи, култура и особености, както и настоящата ситуация и от какво и защо хората бягат от там. След въвеждане в темата, бежанец, получил статут, който говори български език, представя своята лична история, трудностите, които е срещнал и как се е справил с тях.

Учениците имат възможност да задават въпроси, както и да се проведе дискусия. Програмата работи за преодоляване на едно от основните предизвикателства пред успешната интеграция на бежанците, а именно – липсата на информираност на приемащата страна и общество.

Програмата е чудесна възможност за „ограмотяване“ на общността, особено тези, в които има съсредоточване на бежанци и търсещи закрила – населените места, в и около които са ситуирани Регистрационно-приемателните центрове, Интеграционния център, Транзитния център. Организирането и провеждането на подобни

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

открити уроци и не изискват сериозни финансови средства за осъществяването им, което улеснява тяхното провеждане.

Подобна практика – „Семинари по толерантност“ - имат и доброволци от CVS и Каритас. Чрез игри за съпреживяване, учениците „влизат“ в ситуации на бежанци, като се опитват да преживеят техните чувства и истории.

Повод за размисъл:

1. Дали подобни инициативи не трябва да бъдат постоянна практика в българското училище?

Симулационната игра „Пътят на бежанците“

Друга практика за изграждане на публична информираност за бежанците сред местната общност на приемащата страна, е използване на методи за съпреживяване, каквато е симулационната игра „Пътят на бежанците“.

Играта е проведена с участието на доброволци от CVS България и ученици от ученическите клубове на дружеството на Обединените нации в България през май 2012 г. и е издадена в книжка през 2013 като резултат от проект „За по-добро бъдеще“ на Дружеството със Службата на върховен комисар на ООН за бежанците в София. В рамките на този проект се осъществява обучение на учители за включване на темата за бежанците в образователния процес и в извънкласната работа.

Основната цел на играта е да повиши информираността и съчувствието сред младите хора, като участниците имат възможност да „изпитат емоциите на своя гръб, но в много по мек вариант, отколкото в реалния живот“.

„Симулационната игра въздейства чрез пресъздаване на опростен, но динамичен модел на реалността. Тя е ефективен начин да накара хората да изживеят и почувстват някаква нетипична ситуация. „Пъ-

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

тият на бежанците“ е предназначена да създаде разбиране, да аповиши емоциите и да окуражи участниците да предприемат действия в полза на бежанците. Симулационната игра е по-добра от реалното възпроизвеждане на някаква ситуация, защото не е така брутална и отблъскваща.

„Пътят на бежанците“ може да се играе в различни ситуации: с млади хора от различна възраст и етническа принадлежност; в групи с различен размер; в училище, в младежки организации, в групи по общи интереси и др.; на закрито или на открито.“

Оригиналното название на играта е „Passages“ и е подготвена от Chantal Barthélémy-Ruiz, Benoît Carpier, and Nadia Clement (Argine consultants-Paris) for the United Nations High Commissioner for Refugees, 1995.

3. Програма „Социално закаляване чрез преживяване и сътрудничество“ за деца бежанци и непридружени малолетни и непълнолетни търсещи закрила

Програмата, която следва да бъде представена е разработена и пилотно приложена по проект „Подкрепа за адаптация и бъдеще“, финансиран от Европейски бежански фонд, реализиран от Сдружение за педагогическа и социална помощ за деца ФИЦЕ-България. Подходяща е за работа с деца на възраст между 7 и 16 години.

Програма „Социално закаляване чрез преживяване и сътрудничество“ за деца бежанци и търсещи закрила по проект „Подкрепа за адаптация и бъдеще“, реализиран от СПСПД ФИЦЕ –България през 2012 г.

Програмата е приложена под формата на експедиция.

Методиката на програмата се базира върху ефективната методическа система за работа с деца в неравностойно положение “Живот в малка група” и философията за работа с травмирани деца, наречена Резилианс. Резилианс е динамичен процес на връщане отново към

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

положителен начин на развитие на травмирана детска личност във всички посоки чрез силна и значима личност /Борис Сирюльник, Франция и Керъл С.Келли, САЩ/.

Основните елементи на Резилианс са наличието на силен значим възрастен, силен авторитет, който е ясен ориентир за детето; безусловно приемане на детето; детето е в центъра на вниманието; откриване на силните страни у детето; активно включване в различни дейности; връщане към подредено детство, откриване на смисъл и значение в живота - самоуважение; хумор - приемане с усмивка на неуспеха и подкрепа на положителната перспектива.

Експедицията е форма и начин за прехвърляне на децата в друга реалност, където те са принудени да прилагат общите схеми и методи в конкретни условия, да тренират и усвояват методи за решаване на ситуации, без да е определен точният характер на тези ситуации. В тези ситуации децата застават пред необходимостта самостоятелно и отговорно да взимат решения.

Тук имитацията на дейност е крайно ограничена, дори невъзможна. Експедицията дава възможност за промяна на отношенията между хората – изграждане на сътрудничество и солидарност и непрекъсната комуникация и обсъждане. Променят се отношенията между детето и възрастния. Започва еволюция от обект-субективна свързка-целенасочени действия, от възрастния към детето, към ситуация на съвместно постигане на обкръжаващата действителност.

Всяка експедиция се състои от 10-12 участника, разделена на тематични групи от по 2-4 деца, които изпълняват конкретна задача. За предпочитане са направления като туризъм, екология, фолклор, история и приключения. За децата бежанци експедицията се явява емоционален и съдържателен център на процеса на личностно израстване и успешна адаптация към новите условия в рамката на една детска група. Времетраенето е в рамките на един ден - в дос-

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

тъпен планински район или място, подходящо за разходка на деца, организиране на пикник, палене на огън.

Основни цели на програмата са разработване и прилагане на система за адаптация към новите условия на деца чрез ориентация на позитив, чрез откриване на силните страни на основата на принципа на сътрудничеството, доверието и поощрението; опознаване и осъзнаване на собствените им възможности от самите деца; изграждане на умения за взимане на собствено решение за бъдещо поведение и развитие.

За да бъде ефективна и резултатна програмата включва изработване на критерии за подбор целевата група. Изключително важен е работният екип, при възможност е добре да бъдат включени доброволци или родители на самите деца.

Включването на децата в подобна инициатива повишава тяхната самооценка чрез моделиране на изпитания, които те успешно преодоляват с подкрепа на възрастните. Показва важността на взаимната помощ и подкрепа и утвърждава толерантното общуване и подобряване на междуличностни отношения на децата.

Освен физическото закаляване и запознаване с непознат за децата район на България, природа и история, децата развиват екологични нагласи чрез провеждане на акция за почистване на определен район, трудови навици – готвене, почистване, разпъване на палатки и др. Разширяват социалния си опит, научават действия при пътуване, при движение в група, осъществяват контакти с нови хора.

Основни дейности, включени в рамките на програмата:

- Изработване на правилата за поведение и общо живеене съвместно с децата;
- Изработване на дневен ритъм съвместно с децата;
- Придвижване до района на провеждане и носене на багаж;
- Изграждане и устройство на лагера – разпъване на палатки, събиране на дърва, организация на места за готвене, хранене, тоалет, събиране на боклук и почистване;

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

- Приготвяне на храна и сервиране;
- Изгри и състезания;
- Събиране на билки, корени, шишарки, камъчета и дргуи материали за по-нататъшни художествени дейности;
- Осъществяване на екологична акция;
- Провеждане на равнометка в края деня с цел обобщаване на впечатления и положителна обратна връзка за всяко дете.

Включването на децата в група и провеждането на такива групови дейности има изключителни предимства:

- Всеки участник е ангажиран и значим в работата;
- Развиват се умения за споделяне и общуване у участниците;
- Стимулира се сътрудничеството между участниците;
- Дава възможност за ефективна и навременна обратна връзка;
- Развиват се умения за изразяване на мнения, отстояване на позиция, поемане на отговорност;
- Дава възможност да се изработят собствени правила, които много по-лесно се усвояват от участниците;
- Спомага за усвояване на универсалните норми на ефективно общуване, като: искреност, конкретност, свобода на изразяването, активност, безусловно приемане на другия.

Представяме тази програма като добра практика, в която може да се акцентира на следните важни моменти:

- Много важна роля играе новата реалност за децата и възрастниците. Веднага настъпват промени в отношенията между участниците с оглед на повече сътрудничество и солидарност, открита комуникация и обсъждане, подкрепа и доверие, партньорство на всички нива;
- Процесът на откриване на силните страни по време на изпълнение на различни операции и задачи - често децата не могат да посочат своите силни страни и даже не погодират, че ги притежават. Изпълнявайки конкретни задачи в рамките на малки групи, участниците демонстрират, че сътрудничеството им е присъщо;
- Липса на бездействиe - работният ден по време на експедицията

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

и програмата са разработени така, че във всеки един момент всяко дете да взема участие в дадена планирана задача или дейност;

- И не на последно място - авторитетът на възрастните - всички и всичко трябва да работи в името на положителна промяна на личността на детето и връщане на всички деца към нормалното детство - към изгрите, приключенията и вярата в доброто бъдеще.

4. Образователни услуги за деца бежанци

Бежанско-мигрантската служба на Българския червен кръст организира и провежда летни лагери с деца бежанци пристигнали в страната със своите семейства и, както и непридружени малолетни и непълнолетни търсеци закрила на възраст 7 – 14 г.

Целта на лагера е децата да бъдат подготвени за училище в зависимост от нивото на усвояване и владеење на български и образователната им степен, получена в страната по произход.

Продължителността на лагера е 10 дни, през които децата всеки ден учат по 4 часа български език. Екипът включва учители, 3 доброволци и около 30 деца, както и медицинско лице. Работят 2 групи деца, разделени според степента на владеење на езика.

Освен учебните занимания децата играят футбол, посещават културни и туристически обекти, басейн и др.

Повод за размисъл:

1. Дали неформалните форми на образование, като летни школи, експедиции и общуване извън постоянната среда, не са по-ефективни и надграждащи за децата?
2. Как подобни практики може да станат устойчиви модели за работа, включени в дейността на държавните институции?

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуйнституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Преди две години пристъпихме със страх и колебание дали ще можем да допринесем като професионалисти към темата за работата с бежанци и търсещи закрила, и особено с непридружени малолетни и непълнолетни деца. Сега се чувстваме като хора, които са получили не само богатство под формата на знания и опит за директната работа, но и като хора, които вече могат да раздават това, което са спечелили.

С този сборник се опитахме да ви обогатим и подкрепим в процеса на развиване и усъвършенстване на системата за работа с бежанци. Ще работим упорито и за в бъдеще по темата.

Благодарим ви за участието, вниманието и информацията.

Европейски съюз

BG ERF 2011/03-B5.02 – 01-4971/21.09.2012

Проект: Професионален обмен

Обучение на служители на институции и организации, свързани с реализирането на социално-икономическите права на бежанците, чрез междуинституционални семинари за обмен на опит и добри практики в областта на работата с бежанци и по-добрата защита на икономическите и социалните им права

ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

1. *Caring for unaccompanied asylum-seeking children and young people*, 2007 (<http://www.baaf.org.uk>); 'Les mineurs étrangers isolés en Europe', *Accueillir*, Issue N° 240, December 2006 (<http://www.ssaе.net>).
2. *Committee on the Rights of the Child General Comment N° 6 (2005): Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin*, CRC/GC/2005/6, 1 September 2005 (<http://www.unhcr.ch>);
3. http://en.wikipedia.org/wiki/Appreciative_inquiry
4. *An Overview of Appreciative Inquiry in Evaluation*, Anne T. Coghlan, Hallie Preskill, Tessie Tzavaras, Catsambas
5. *Cooperrider*, David L. & *Srivastva*, Suresh: *Appreciative Inquiry in Organisational Life (1987)* published in "Appreciative Inquiry Rethinking Human Organisation Towards a Positive Theory of Change", edited by David Cooperrider et alia, Stipes Publishing, Champaign, Illinois, 2000.
6. *Council of Europe Recommendation CM/Rec(2007)9 of the Committee of Ministers to member states on life projects for unaccompanied migrant minors*, adopted by the Committee of Ministers on 12 July 2007 at the 1002nd meeting of the Ministers' Deputies (<https://wcd.coe.int>)
7. *Howard Davidson and Julie Gilbert Rosicky Overcoming governments'Obstacles to the Proper Care and Custody of Unaccompanied and Separated Alien Minors*
8. *ISS-USA* (<http://www.iss-usa.org>)
9. *ISS-Italy* (<http://www.serviziosocialeinternazionale.org>)
10. *Michel Villan, President of the European Committee on Migration of the Council of Europe*, *La nécessaire collaboration entre pays de destination et pays d'origine pour une meilleure gestion des migrations [The necessary collaboration between receiving countries and countries of origin for the better management of migration]*, (www.coe.int)
11. *MG-RCONF (2005) 18*, 28 November 2005, presented at the Regional Conference on «Migration of unaccompanied minors: Acting in the best interests of the child», Torremolinos, Málaga, Spain, 27-28 October 2005 (<http://www.coe.int>)
12. „Пътят на бежанците. Игра за съпреживяване“, Дружество на ООН в България, София, 2013